

RODOLJUB.

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca ter stane za vse leto 80 kr., za pol leta 50 kr. — Za oznanila plačuje se od dvostopne petit-vrste 8 kr. če se enkrat tiska; 12 kr. če se dvakrat, in 15 kr. če se trikrat tiska. — Večkratno tiskanje po dogovoru. — Naročnina in inserati blagovolijo naj se pošiljati „Narodni Tiskarni“ v Ljubljani, vsi spisi in dopisi pa uredništvu „Rodoljuba“. — Pisma izvolijo naj se frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

„Tukaj“.

Tudi malenkosti so včasih vredne resne pozornosti, posebno tedaj kadar gre za stvari, katere so v zvezi z narodovo častjo in ljudsko dostojnostjo.

O taki, na sebi malenkostni, a vzlic temu važni stvari nam je danes govoriti. Slovenski listi so nam javili, da se je pri kontrolnem shodu v Ribnici jeden rezervnik namesto z nemškim „hier“, oglašil s slovenskim „tukaj“, zaradi česar ga je uradujoči stotnik dal po orožnikih prijeti in odgnati v zapor, proti čemur je ribniški občinski odbor brzojavno protestoval pri vojnem zapovedništvu v Gradcu.

Nam menda nihče ne bo očital, da smo neprijatelji armade. Poznamo njen pomen za celo monarhijo in rade volje tudi priznavamo, da se zamore jednotnost vodstva zagotoviti samo s tem, da je jednoten služben jezik za celo, iz različnih narodov rekrutujočo se vojsko, da bi se vzlic tem narodovim jezikom tudi v vojski lahko priznale večje pravice, kakor jih imajo sedaj. Nikdar in nikoli pa ne bomo priznali tistega načela, katero se kaže v postopanju vojaških oblastev pri kontrolnih shodih, ker to postopanje nas žali na naši narodni časti, na naši ljudski in človeški dostojnosti. Ako bi mirno in brez ugovora trpeli, da se narodovi sinovi tirajo v ječo, ker so se v svoji slovenski domovini pri tako brezpomembni priliki, kakor je kontrolni shod, posluževali svojega materinskega jezika, a ne tujega in nesimpatičnega jezika, potem nismo vredni, da živimo svoje narodno življenje.

Vemo, da s protestom ničesar ne opravimo, a dolžni smo svoji narodni časti, da vendar protestujemo in to storimo toliko laglje, ker imamo zakon na svoji strani.

Člen XIX državnih osnovnih zakonov, ta naš paladij, določa izrečno, da imajo vsi narodi te države jednake pravice, da ima vsak narod pravico, gojiti svojo narodnost in svoj jezik in da priznava država ravnopravnost vseh deželnonavadnih jezikov v šoli, v uradu in vsem javnem življenju.

So-li rezervisti na kontr. shodu avstrijski državljani ali niso? Najpriprostejši razum odgovarja na to, da so, zakaj če bi ne bili, kako bi jih mogla država klicati na vojaško službovanje in na kontrolne shode? Kot državljani pa imajo pravico, se posluževati svojega jezika in jim te pravice tudi noben ukaz vojnega ministerstva in noben reglement ne more vzeti, ker noben ministerski ukaz in noben reglement ne more razveljaviti državnega osnovnega zakona.

Po nazorih vojnega ministra postane državljan tisti hip, ko se začne kontrolni shod, aktivni vojak in se kot tak ne sme posluževati svojega jezika, ampak se mora posluževati službenega jezika vojske, namreč nemščine.

Temu nazoru ne moremo nikakor pritrditi, kajti po naši sodbi postane rezervist šele potem aktivni vojak, kadar se je oglašil, in ne prej, saj bi se sicer tudi lahko reklo, da je že dan kontrolnega shoda ob 12. uri ponoči aktivni vojak, česar doslej niti kakemu Avstrijcu ni prišlo na misel trditi.

Sicer pa tudi v slučaju, ko bi bilo rezervista že pred oglašenjem smatrati aktivnim vojakom, ima pravico posluževati se svojega jezika. Tudi aktivnega vojaka ne more živa duša siliti, da mora nemški znati in da mora s predpostavljenci nemški govoriti.

Taka zahteva bi bila blazna, ker je naravnost nemogoča in faktično je nemški službeni jezik v vojski le bolj na papirju, dočim se prav v službi, daši je komando samo nemški, govori ravno v najvažnejših rečeh v nenemških jezikih.

Kraj vseh germanizacijskih naklepov, ki so bili vodilni pri sestavljanju vojaških reglementov, morali so njih avtorji vendar upoštevati dejanske razmere in z ozirom na te so tudi v § 95 službenega reglementa določili, da mora tudi moštvo pri službenem poslovanju rabiti nemški jezik v „kolikor je mogoče“ in — hvala Bogu — moštvo ni ravno mogoče posebno velikokrat rabiti ta jezik. Še tega bi bilo treba, da bi v državi, v kateri sta dve tretjini prebivalstva nenemške narodnosti, vojak s svojim predpostavljencem ne smel drugače govoriti, kakor v nemškem jeziku. Po pravu in po zakonu ni noben vojak dolžan nemški govoriti, ni noben vojak dolžan razumeti svojega predpostavljencea, ako ta ž njim nemško govori.

Nemški službeni jezik v vojski je zgolj mehaničen pripomoček v dosego potrebne jednotosti v službi, a razen posamičnih povelj in službenih imenovanj ni nobeden vojak dolžan razumeti besedico nemški, pač pa so častniki vezani razumeti vse to kar jim vojak pove v svojem jeziku in so zategadelj dolžni naučiti se polkovnega jezika. Jednotni armadni jezik ne sme segati čez najpotrebnejše meje, čez potrebe službe; kar se več zahteva je krivica.

In posebna krivica je, pehati vojake v ječo, ker se pri kontrolnem shodu oglašajo v svojem materinskem jeziku, zlasti še, ker je dovoljeno v Trstu, oglašati se v laškem jeziku, v Galiciji v poljskem in na Oggerskem v madjarskem, samo slovenski in češki jezik sta izključena.

Protestujoč proti takemu postopanju vojaških organov, katerega popolna nezakonitost smo v gorenjih vrstah označili, zahtevamo od slovenskih poslancev, da izpolnijo svojo dolžnost. Stvar je malenkostna, a spada mej tista inponderabilija, katera so drugod odločilnega namena v najvažnejših momentih.

Ribniška smešnica.

Bug me je z veliko deržino požegnal, pomagati si pa ne morem drugači: samu anega kojna imam, in če čem dva imet', si morem še anega kupit', pa dnarja naj. Ko bi se an dober človek dobil, da bi mi anih 60 gulinarjev posódil, si mislim. Hvala Bogu, dobil sem anega prijatla, dal mi je 30 samih tolarjev, — sami šmarni tolarji so bili. — Šel sem tē, pa muj brat Andrajc v Kadlovec na semūn, tu je blu okuli Velike noči, šla sva tē po semnū od kojna do kojna, nič ni blu pridnega blaga.

H srieči tē pride an tūrapoljec z anim „fuhsom“ no, naj bil „fuhs“, „kolfuhs“ je bil, zegorajle farbe; sem djal, lej Andrajc, ta bi bil po moji všeči, ima majhno glavo, kratek vrat, velike oči, de bi mu jih lahko s palico odbil, dolgo grivo, persa široka, kakor bik, čisto nogo, kakor svajča, rug ima koker „taler“, nepietih rieber, visok „biedernož“, lakotnice mali pedajn od kovka do malih rieberc, riep je deržal, kakor bi imel pribitega, z ano besajdo: ta konj je za pod siadlu, za tovoar, koker ga jest potrebūjem čez Gotenišico v Bajte, de mi siadlu preveč nezaj in nepraj ne sili. Vprašal sem tega jest Hervata: „Što cajnite vi onega maloga polrepa?“ Je djal: „Siedemdeset rajnški“. Potlej sem jest djal: „Tu, malu verlu preveč, ja vam dam 50 rajnški“. Sem si mislil, kaj si bomo dolgo martrali, „glihamo“ taku dolgu, de smo „zglihali“. Jest potlej kojna plačam, pa sva te šla precej z bratom iz Kadlovca ne Moderšpotok čez nuč, drugi dan pa do dūmi; koker sem doma izrajtal, me pride „koštat“ z vsem ukup s „cirengo“ in s „šenkengo“ ane krajcerje več kakor 60 gulinarjev, do dumi. Ko sem ga damu pripeljal, so prišli sosajdje precej mojega „novaka“ pogledat, in vsakemu je dopal; — kovač mu je nove podkuve naredil, in smo ga dokovali, kovač mu je ne prajdnih nogah križice zepilil v znamenje, de je novak pervikrat podkovan, potlej sem mogel ne vsako nogo an bokal vina plačat' ze „likof“, de se je rug bolj zemočil, in de se bodo podkuve bolj deržale.

Vse je zdaj duobru, samu poklaje naj; najsem muogel drugači, koker na pašo sem ga mogel spustit'. Pūstil sem mu

povodec ne glavi, in sem mu zgonec ne vrat piviezal, pa sem novaka in starega konja h konjarju peljal. Jūri, tu je muj novak in stari kojn, daj en malu „ahtengo“ nanjn; sem ga še s žegnano vuodo poškrufil, in sem djal: „Pajdi srečnu“.

(Konec prihodnjič.)

Politični pregled.

Državni zbor. Poslanska zbornica zdaj ves teden ni imela seje. V seji 25. oktobra je dokončala razpravo o budgetnem provizoriju za prvo polovico tega leta in sicer sta govorila generalni govornik contra Hofman Wellenhof in generalni govornik pro dr. Horold. V isti seji je ministerski predsednik odgovoril na interpelacijo glede kuge, kateri odgovor je dal povod dolgi in živahni razpravi v nasledni seji. Včeraj v petek je imela zbornico zopet sejo.

Slovenci in vlada. Po dolgotrajnih pogajanjih se je končno doseglo porazumljenje mej „Slovansko krščansko narodno zvezo“ in mej vlado. Slednja se je zavezala, da izpolni več slovenskih zahtev. Tudi glede vseučilišča in nadsodišča se je dosegel nekak uspeh, a pogajanja še niso dognana. Vlada hoče za pridobitev slovenskih vseučiliških profesorjev napraviti več štipendij, glede nadsodišča pa še ni gotovo, ali se pri graškem nadsodišču zagotovi jezikovna ravnopravnost, ali se ustanovi v Ljubljani od graškega nadsodišča odvisen senat.

Vlada in desnica. Razmerje mej vlado in desnico še vedno ni urejeno. S Poljaki, s Slovenci, s Hrvati, z Malorusi in z nemško katoliško ljudsko stranko je vlada na čistem, ni pa še na čistem s Čehi. Ti so poprej druge stranke rotili na vse možne načine, naj ostanejo na strani vlade in naj nikar preveč ne zahtevajo, sedaj pa so sami najbolj sitni in stavljajo silne zahteve ter kažejo, da se ne udajo. Dokaz tega je glasovanje o nagodbi, od katerega so se Čehi nalašč absentirali.

Razdvojena obstrukcija. Nemške opozicijske stranke so se bile združile na skupno postopanje proti vladi. Ta skupnost se je razbila in nemške stranke so se zopet ločile. Vzrok temu je dalo postopanje veleposestnikov, ki so v nagodbenem odseku v družbi z Lahi in Mautnerjevci pripomogli desnici do večine. Ako bi bili oni glasovali proti nagodbi, bi ta ne bila prišla v specijalno razpravo. Ti opozicijski so na ta način izkazali vladi veliko uslugo, a nemški nacijonalci, ki so bili z novo taktiko že ves čas nezadovoljni, so se slastno poprijeli te prilike in razdrli skupno organizacijo nemških obstrukcijskih strank. Odslej hodile bodo nemške stranke vsaka svojo pot, a vse kaže, da se nacijonalci oklenejo zopet hrupne obstrukcije.

Ogerska. Madjari se poganjajo za uvedenje madjarskega bogoslužja za unijatske Madjare. Teh unijatskih Madjarov, ki so vsi pomadjarjeni Rumuni in Malorusi, ni veliko. Komaj je madjarska vlada dobila zagotovilo, da s svojo zahtevo zmaga, takoj je storila korake, da vtihotapi madjarščino v vse unijatske cerkve na Ogerskem. V unijatski cerkvi se ravna jezik po narodnosti vernikov; kjer so verniki Rumuni, je cerkveni jezik rumunščina, kjer so Malorusi, je staroslovenščina. Madjarska vlada je ukazala, da v prihodnje v matrike ni več vpisovati narodnosti otrok, ker misli,

da čim izgine izkaz o narodnosti, bo lahko s pomočjo pomadjarjenih unijatskih duhovnikov urinila v vse cerkve madjarščino. — Ogerski državni zbor še vedno ni mogel priti do dela, ker nadaljuje opozicija z obstrukcijo, vsled česar je vlada že v strahu, kaj da bo z nagodbo. Vse kaže, da se nagodba na Ogerskem ne obnovi potom parlamenta.

Vlada in Lahi. Pogajanja mej vlado in mej Lahi so se razbila. Lahi bi se bili radi pridružili večini, a ker jim vlada neče na slovenske troške dati političnih koncesij, ostanejo Lahi z rezervi in hočejo čakati boljših časov.

Fašoda. To je ime kraja, kateri je bil doslej širšemu občinstvu le malo znan, ki pa bi mogel postati zgodovinskega pomena. Radi tega kraja se je namreč unel oster prepir mej Francosko in Angleško, tako, da se je že govorilo o vojni in so se tudi na Francoskem in na Angleškem delale priprave za vojno. Angleška želi dobiti zvezo mej Egiptom in Kaplandijo in je zategadelj zavzela zadnji čas Sudan. Tam v Sudanu, in sicer v nekdanji egiptski naselbini Fašodi, pa je naletela vojska na francosko ekspedicijo pod vodstvom majorja Marchanda, katera je bila zasedla Fašodo, da prepreči zvezo mej Egiptom in Kaplandijo, torej zvezo od severa Afrike na jug, in napravi zvezo mej francoskimi naselbinami na zapadu in na vzhodu Afrike, Angleška trdi, da je Fašoda del Egipta, Francija zopet, da ne pripada nikomur. Radi tega se je že začelo rožljanje s sabljami in tako Francozi kakor Angleži trde, da ne odnehajo niti za las.

Pruska. Volitve v deželni zbor pruski so končale z uspehom konservativnih strank. Socijalni demokrati niso postavili svojih kandidatov, ter so se njih volilci pridružili raznim liberalnim strankam, katere pa vzlic skupnem postopanju niso mogle preprečiti konservativne večine v dež. zboru.

Kreta. Evropski admirali so turškemu guvernerju naznanili, da mora prenehati turška uprava na Kreti dne 4. novembra. Evropske velesile so se zjediniile glede prihodnjega guvernerja. Ruski minister zunanjih del je te dni v tej zadevi posredoval v Parizu in na Dunaju v prid grškega princa Jurija in dosegel je popoln uspeh, kajti že prihodnje dni bo princ Jurij slovesno proglašen guvernerjem.

Francija. Skoro teden dni je trajala ministerska kriza. Na Brissonovo mesto je stopil oportunist Dupuy, kateri je bil že večkrat ministerski predsednik. Sestavil je oportunistično ministerstvo. Vojni portfelj je prevzel stari Freycinet. Nova vlada se bode morala naslanjati na oportuniste in na monarhiste in bo torej samo druga izdaja Melinenovega ministerstva. Porodila se je ta vlada v jako kritičnem trenutku. Kasacijski dvor je namreč znano Dreyfusovo zadevo postavil v nov štadij. Po večdnevni razpravi je sklenil, naj se izvrši dopolnilna preiskava. Za to preiskavo je treba tistih tajnih dokumentov, katere hrani generalni štab in katerih neče dati iz rok, iz česar se sklepa, da bi ti tajni dokumenti mogli silno kompromitirati sam generalni štab. Položaj je vsled tega jako kritičen in vseobčno se meni, da stojimo na predvečer važnih in dalekosežnih dogodb.

Domače in razne novice.

(Dopolnilna deželnozborska volitev.) V sredo, dne 26. oktobra, je mestna skupina Kranj-Škofjaloka izvolila deželnega poslanca namesto umrlega notarja Globočnika. Izvoljen je bil kandidat narodne stranke ravnatelj Ivan Šubic, kateri je dobil v Kranju 86 glasov, v Škofjiloki pa 41 glasov, dočim je klerikani protikandidat kurat Anton Koblar dobil v Kranju 43 glasov, v Škofjiloki pa 46 glasov.

(Osobne vesti.) Razni listi poročajo, da odstopi v kratkem štajerski namestnik marki Bacquehem. Kot njegovega namestnika so imenovali kranjskega deželnega predsednika barona Heina — kar pa ni prav verjetno — ter dostavljali, da so kandidatje na mesto kranjskega deželnega predsednika grof Pače, podpredsednik računskega dvora na Dunaju, dvorni svetnik pri upravnem sodišču Truxa, podpredsednik zadrškega namestništva Pavič in tržaški namestniški svetnik baron Conrad.

(Potrjen zakon.) Cesar je potrdil v deželnem zboru kranjskem sprejeti zakon, s katerim se v loškem cestnem okraju preloži loško-idrijska cesta proti Podgorji.

(Državna podpora.) Poljedelsko ministerstvo je dovolilo za napravo vodnjaka na Pokluki v radovljiškem okraju 500 gl. podpore.

(Podpore gasilnim društvom.) Cesar je iz svoje zasebne blagajne daroval gasilnim društvom na Dobrovi, v Velikih Laščah in Loškem potoku po 80 gl. in gasilnemu društvu v Reinthalu na Kočevskem 50 gl.

(Mestna hranilnica ljubljanska) je izvolila svojim predsednikom veletržca gosp. Vaso Petričiča, podpredsednikom pa notarja gosp. Ivana Gogola.

(Gospodinjska šola c. kr. kmetijske družbe) je bila 20. m. m. na slovesen način otvorena. Ob 10. uri je knezoškof daroval sv. mašo. Udeležniki so se zbrali potem v veliki dvorani „Marijanišča“, kjer jih je ogovoril dr. Lampe. Predsednik kmetijske družbe ces. svet. Murnik je pojasnil zgodovino novega zavoda, ravnatelj Pirc pa nje pomen. V šolo je sprejetih 12 učenk.

(Ustanovni shod društva „Naša straža“) se bode vršil v Ljubljani dne 15. novembra 1898. l. zvečer ob 8. uri v „Katoliškem domu“. Ustanovni zbor voli glavni odbor in sicer po §-u 7. pravil 50 odbornikov: 10 s Kranjskega, 10 s Štajerskega, 10 s Koroškega, 10 s Primorskega in 10 izven teh dežel.

(Vodovod v Škofjiloki) se zgradi še letos in je načrte napravil nadinžener Žužek.

(Kmetijska šola na Grmu.) V to šolo je deželni odbor za prihodnje leto sprejel 17 učencev in sicer v prvi letnik; drugi letnik jih je obiskovalo tudi 17, tako da bo vsaj vseh skupaj 34.

(Radi žaljenja Veličanstva) je mestna policija ljubljanska aretovala laškega delavca Antona Machioretto iz Petaje. Človek bi ne verjel, koliko anarhistov in revolucionarjev je mej temi laškimi delavci, ki se klatijo po naših krajih.

(Istrski dež. odbor) je županstvu v Podgradu prepovedal, vlagati občinski denar v domačo posojilnico.

(Justifikacija v Novem mestu.) Iz Novega mesta se nam poroča: Po preteku 33 let, odkar so bili Anton Lokar, Urša Stare in Mica Grafut tukaj obešeni, vršila

se je včeraj v petek prva justifikacija na vešalih. V torek vrneni so bili akti v zadevi dne 4. avgusta t. l. pred tukajšnjim porotnim sodiščem na smrt na vešalah obsojenega Matije Režka iz Griča pri Trebnjem, ki je 24. julija t. l. na Gorjancih vdovljene posestnika in očeta štirih nedoletnih otrok Martina Kostrevca s kamnom ubil in mu potem glavo s koso odrezal ter ga gotovine — nekaj čez 6 gld. — oropal. — Cesar ga torej ni pomilostil. Včeraj zjutraj naznanil je obsojencu predsednik takratnega porotnega sodišča g. svetnik Golija razsodbo. Ker je dvorišče pri okrožnem sodišču premajhno, odpeljali so potem Režka k okrajnemu sodišču. Dasi ni kazal preje nikdar kesanja, tudi takrat ne, ko ga je škof dr. Jeglič v spremstvu prošta dr. Elberta v ječi obiskal, bil je včeraj vendar silno potr in je želel kapiteljskega vikarja Prelesnika. Dopoludne je bil pri njem kanonik Jeriha, popoludne in po noči pa vikarij Prelesnik, ki ga je tudi izpovedal in v petek ob petih obhajal. Ob šestih vršila se je pa na zaprtem dvorišču tega sodišča v navzočnosti sodnega dvora, zdravnikov in kakih 50 ljudij justifikacija na vešalih po dunajskem krvniku Selingerju. Po preteku 6 minut konštatoval je g. okrajni zdravnik smrt. Tako se je zadostilo zakonu. Bog daj, da bi ta grozni čin blagodejno uplival na nižje, nekoliko zanemarjeno ljudstvo.

(Premembe v učiteljstvu.) Učitelj in vodja ljudske šole v Železnikih, velezaslužni slovenski rodoljub gosp. Josip Levičnik, je imenovan nadučiteljem ravnatom. — Učitelj gosp. Mihael Poklukar v Višnji gori pride za učitelja vodjo v Hotič. — Učiteljica gdč. Terezija Friedrich v Kočevju je imenovana za definitivno učiteljico v Domžalah. — Nadučitelj gosp. Jos. Kostanjevec je premeščen iz Prema v Litijo. — Izprašani učiteljski kandidat gosp. Berce je imenovan definitivnim učiteljem v Prežganju. — Nadučitelj J. Zupanc v Starem trgu pride v Faro pri Kostelu. — Premeščeni so gg. M. Hiti iz Dobrnič v Stari trg in A. Smrdelj iz Planine pri Vipavi v Orehovicu.

(Mestna hranilnica v Radovljici.) V mesecu oktobru 1898 je 144 strank uložilo 39317 gld. 67½ kr.; 85 strank je vzdignilo 21764 gld. 64 kr., 7 strankam se je izplačalo posojil 2050 gld., stanje ulog znaša 538899 gld. 86½ kr., denarni promet znaša 88493 gld. 86½ kr. Ravnateljstvo mestne hranilnice v Radovljici, dne 1. novembra 1898. l.

(Nova župnija.) Ministerstvo za uk in bogočastje je določilo, da je od 1. februarja 1899. leta ekspozitura Žabnica samostojna župnija. Razen Žabnice bo nova župnija obsegala vasi Sp. Bitnje, Šutna, Formahe in Dorfarje.

(Nove šole.) V Harijah se ustanovi jednorazrednica, jednorazrednice na Ježici, v Križah pri Tržiču in v Horjulu se razširijo v dvorazrednice, šola v Gorenjem Logatcu se razširi v četverorazrednico.

(Primorski učitelji) nameravajo poslati cesarju deputacijo v zadevi povišanja učiteljskih plač.

(Ravnopravnost na Primorskem) Tržaški finančni ravnatelj je izdal posebno okrožnico, s katero vabi vse uradnike, naj se udeležijo tečaja za učenje slovenskega jezika.

(Brez rok in brez nog.) V Zibiki pri Šmarju na Štajerskem je neka žena

povila sicer čvrsto in zdravo dete, katero pa nima ne rok ne nog.

(Tatvine.) Zadnji čas se je v ljubljanski okolici in tudi v Ljubljani sami primerilo več večjih jako predrznih ulomov in tatvin. Dasi je vsa policija na nogah, vendar se ni posrečilo, priti tatovom na sled.

(Morilec cesarice Elizabete.) O preiskavi proti Lucheniju se poroča: Državni pravdnik in preiskovalni sodnik imata vse polno dela. Od vseh strani sveta prihaja ogromno brzojavk, a mednarodno redarstvo ima ravno tako veliko dela z dolgimi izkazi in opisi; tudi dopisovanje z Dunajem je zelo obsežno. Po kazenskem opravilniku se morajo obtožencu pred razpravo predložiti vsi oni spisi, ki se njega tičejo. Najdalje v 20. dneh mora biti preiskava končana. Morilecu ne dajo čitati ne pisem, ne časnikov. Proti Lucheniju se porablja zakoni najstrožje. V prvi polovici novembra pride pred poroto. V preiskavi so tudi naslednji njegovi sokrivci: Martinelli, ki je napravil ročaj za pilo, s katero je Lucheni umoril cesarico, Siva, imenovan Salvi, ki je priznal, da je vedel, kaj je Lucheni nameraval, ter Galducci, Ramboli in Gino, kateri so javno hvalili Luchenijev zločin. Razven teh je bilo prijetih še več družih anarhistov. Razprava se bo vršila v navadni porotni dvorani.

(Vojaški signali z rogom) so vsem ognjegascem, veteranskim in drugim društvom strogo prepovedani. Po odloku vojnega ministerstva morajo vojaški poveljniki paziti, da rabijo društva le nevojaške signale.

(Tragična smrt.) 25. oktobra se je zgodila na železniški progi blizu Beljaka velika nesreča. Železniški paznik je opazil na tiru triletnega otroka svoje svakinje, baš ko je prihajal brzovlak. Urno je prišlo, da bi rešil otroka, a bilo je že prepozno, vlak je že dosegel oba ter ju popolnoma zdobil. Vdova vestnega moža ima osem otrok, deveti je pa na poti.

(Pes požrl 10.000 mark.) Nedavno je šef neke berlinske banke, gospod S., revidiral svojo blagajno. Odstranil se je za trenutek; ko se je vrnil, grizel je njegov pes bankovce po sto mark, katere je našel na pisalni mizi. Požrl jih je bil že sedem, torej 700 mark, tri pa mu je šef že vse raztrgane še potegnil iz gobca.

(Verska blaznost.) V občini Jerendiji blizu Vršca je prišel nedavno neki Aleksander Lazar mimo hiše, kjer je sedel na pragu 12leten deček Andes Juan ter čital evangelij. „Kruha mi daj ali pa umri!“ mu je dejal Lazar. Ko deček od strahu niti besedice ni mogel ziniti, udaril ga je Aleksander Lazar s sekuro po glavi, da je bil takoj mrtev. Županu, kateri ga je zaprl v občinsko sobo, je dejal, da mu je Bog rekel naj ubije človeka in on je to storil. Ljudstvo je bilo vsled tega čina tako razburjeno, da je prodrlo v občinsko sobo ter sodilo samo morilca. Ko so došli orožniki, našli so samo še posamezne dele Lazarjevega trupla. Preiskava ni imela nobenega uspeha, kajti ljudstvo trdi, da so ga vsi zajedno ubili.

(Dežnik in strela.) V Kunoviču pri Imotsku je nedavno ubila strela na čuden način nekega posestnika Marijana Škora. Udarila je v konico njegovega dežnika, šla preko palice v Škoravo glavo, da je na mah mrtev obležal.

(Princezinja zaprta kot sleparica.) Šanzonetka princezinja Trubetzkaj je bila radi različnih sleparij, katere je izvršila v Londonu Amsterdamu in Rimu, iskana že dolgo časa s tiralnicu. V Benetkah so jo radi ponareditve javne listine zaprli. Ko je prestala kazen, je prišla v Berlin in tu so jo v nekem hotelu zaprli. V policijski ječi pa se je princezinja s trakom svojega krila obesila. Princezinja Trubetzkaj je živela že več let ločena od svojega moža, ki se je seznanil z njo v nekem specialnem gledališču v Odesi.

Mislimo po številkah.

XVI.

Knez Bismarck, gotovo najpametnejši Nемеc sedanjega veka, je očitno v parlamentu rekel: Socijalna demokracija je, kakor je zdaj, vendar le pomenljivo znamenje, „mene tekel“ za bogate stanove, da ni vse v gospodarstvu tako, kakor bi moralo biti, da se mora kaj v zboljšanje gospodarstva revnejših stanov storiti in je že kot opozicija neprecenljive vrednosti. Če bi te socijalne demokracije ne bilo in bi se je veliko bogatinov ne balo, bi one majhne korake, ki smo jih v socijalni reformi dozdej v dobro mase storili, tudi ne storili in tako je bojazen pred socijalno demokracijo v onih, ki drugače nimajo srca za te revne naše sodržavljane, prav koristen element“. Avstrija je po večjem poljedelska država. Le na Češkem, Moravskem, v Šleziji, na Predarlškem in Nižjeavstrijskem je dosti tovarniškega gospodarstva. Ali tudi avstrijske vlade je ta socijalna demokracija prisilila, da ne pustijo svojim fevdalnim veleposestnikom ter ž njimi združenimi kapitalisti industrije ter duhovenstvu katoliške cerkve vse veljati, oziroma ti državno voljo tvoreči stanovi že sami odnehujejo.

Imamo občno volilno pravico v peti kuriji in postave glede bolniških blagajn, nadziranja tovarniškega dela, zavarovanja proti nezgodam in drugo zboljšanje gospodarskih razmer delavcev dotikajoče se postave. Vzeli so naše vlade deloma iz Švice, deloma iz Nemčije izglede za te postave in te postave so se v letih 1880 in pozneje s pomočjo slovanskih avstrijskih narodov v Cislajtaciji dale, Nemci so se poskrili. V našem državnem zboru sedi 13 socijalno-demokratskih poslancev. Böhm-Bawerk, bivši minister je socijalist po izgledu angleških učenjaških socijalistov, tako tudi dr. Bärenreither, bivši trgovinski minister. Da sta se novi civilni postopnik in eksekucijski red delala precej z ozirom na revnejše slojeve, kažejo tu in tam njune določbe.

Na Nemškem in na Francoskem se v novejšem času socijalno demokratstvo loči v one, ki narodnosti ne poznajo in one, ki le na tleh svojih narodov kot socijalisti delati kočejo. To pomenje, da so nekateri voditelji prišli do spoznanja, da se mora na danih gospodarskih podlagah delati, ne pa misliti, da se že v par letih ves prevrat po socijalističnih načelih zgodi izvrši. Uvidevajo, da vsi narodi v Evropi nimajo iste omike in tudi ne jednako razvitega gospodarstva, da tedaj ni vsem jednakega bojevanja, da ne morejo biti jednaki načrti delovanja. Posebno v Avstriji so razlike velike. Avstrija je dozdej za svoje Slovane in Nemce in Madjare toliko skrbela, kar so ti sami iz svojih močij za omiko storili, ali Nemci imajo to dobro, da jim pride večja omika družih 50 milijonov Nemcev na pomoč. Je razlika mej omiko Nemcev in ono Slovanov, Madjarov, vsaj kar se omike srednjih stanov dostaja. Najjačji so v tem Čehi, ki so že dolga stoletja na oni poti hodili in hoditi morali, na kateri se dobi večje izobraženje. Ali vkljube tem velikim razlikam je socijalna demokracija v Cislajtaciji močno uspela, dosti močnejši primeroma s številom prebivalstva, kakor ono na Nemškem v rajhu. In že prvi nastop v volilnem boju je dal 13 socijalnih demokratov v parlament.

Ali v Avstriji ono socijalno demokratstvo, ki se izključljivo le bavi z zboljšanjem delavskih razmer industrijalnega delavstva, nima toliko pomena, več ima ono pomena, ki se briga in brigati začne za razmere kmetskega delavca in malega kmeta. Na Nemškem, v rajhu, ima ta stranka v Vollmeru svojega voditelja, Ta Vollmer-jeva socijalno-demokratska stranka dobiva tam na Nemškem precej upljiva v veliki drugi socijalno-demokratski stranki. Po izgledu teh nastopajo na Madjarskem socijalistični agitatorji ter v Galiciji. Češka jih bo kmalu tudi imela. V

teh deželah je latifundi. Češka je na tem, postati v kratkem druga Irska in Madjarska tudi. Mali kmet zginja in kmetski proletarijat postaja ogromen. V Gališki je reva mej kmeti velika. Na Madjarskem že pošiljajo vojake nad kmetske delavce, ki se po tisočih zbirajo in delo ustavljati hočejo ob času, kadar je največ dela. Pridelki srednje letine na Madjarskem se cenijo na 4000 gld. Ti pridelki so preč v par tednih, če delavci delo ustavijo. Madjari so neusmiljeno postavili določili, s katero hočejo to gibanje udušiti. Se bodo ravno tako blamirali ž njo, kakor so se francoski gospodujoči stanovi začetkom tega stoletja, ko so stroge postave izdali proti štrajkom, koaliranju, zbiranju delavcev, ali Nemci in ti še pred nedavno časa. Opustiti so morali take neumnosti.

V Slavoniji, bogati jugoslovanski zemlji, kmetje lakoto trpe. Država mora tudi to lakoto z bajoneti stražiti. Avstrijska zemlja je bogata; še ni toliko izcrpljena, ker Avstrija ni imela veliko prebivalstva napram velikosti zemlje. Mali kmet, kjer ga je še kaj, še kako izhaja, dasi slabo, pa po večjem je pol leta kruh v hiši. Ali reva tudi tu raste in tem več se zemlje po posameznih veleposestnikih pokupi, temveč se tovarne množijo, in te v lastino malega števila ljudi prihajajo, temveč je ljudi. Tudi pri nas raste število ljudi, kmetski in delavski stan dasta v familiji po 8 otrok. Slovanski narodi so v tem oziru kakor domači zajci. Da mej nami Slovani še ni to socialno vprašanje v dobrem teku, tega je krivo največ vprašanje, boj slovanskih avstrijskih plemen za njihov obstanek, kot slovanski narodi. Boljše duševne moči so uprežene v ta narodnostni boj. Ne bo dolgo in isti bodo tudi na tleh socialnih vprašanj stali in stati morali. Narod proletarcev v narodnostnem oziru zdaj še in dolgo morebiti še kaj prida ne velja. Tedaj pa ne bomo stali na teh majhnih tleh od Drave do Adrijanskega morja, ampak tedaj bomo gledali, kje je slovanski jug. — To leži v gospodarskih vezih. — Da bi skoraj ta čas prišel; z vso gorkoto srca bi ga pozdravljali! Pa bo prišlo do tega, ker tudi socialna vprašanja ne morejo zdatno le rešiti na onih tleh, na katerih so zrasla in na katerih oživljenja iščejo. Imajo duh od zemlje. Ali bo to enkrat lepo, veliko gospodarstvo zjedinjenih južnih Slovanov!

S. K.

Svoji k svojim! **Prodaja vina.** Svoji k svojim!

Imam v kleti pristno **istrsko črno in belo vino** od 18 do 30 kr. liter; dalje **žganje** izvrstni **tropinovec** od 60 do 80 kr. liter; vse postavljeno na kolodvor državne železnice **Dinjan** (Dignano). Mali vzorčki se zaradi izgube časa ne pošiljajo. Dalje imam blizu 100 metr. centov **rudečega istrskega brinja** v vrečah za kuhanje žganja po nizki ceni, kakor tudi **olje** iz istrskih oljk.

A. M. Pujman
v **Dlajanu (Dignano), Istra.**

Uljudnej pozornosti posebno priporočeno!

V vsakem poštno-oddajnem okraji, v vsakej fari in po potrebi in želji tudi v vsakej občini, nastavi se razumna, delavna in zanesljiva oseba kot

zaupni mož in posredovalec

z ozira vrednim postranskim zaslužkom, ki se vedno množi in mnoga leta traja, od nekega, čez trideset let obstoječega domačega denarnega podjetja, priznane zanesljivosti in prve vrste. Pismene ponudbe pod „**20.298**“, **Gradec**, poste restante.

Odgovorni urednik dr. Ivan Tavčar.

Tržne cene v Ljubljani

5. novembra 1898.

	gl. kr.		gl. kr.
Pšenica, hktl.	9 80	Špeh povojen, kgr.	72
Rež, „	8 —	Surovo maslo, „	85
Ječmen, „	7 —	Jajce, jedno . . .	03
Oves, „	6 50	Mleko, liter . . .	08
Ajda, „	10 —	Goveje meso kgr.	64
Proso, „	7 50	Telečje „	62
Koruza, „	6 50	Svinjsko „	68
Krompir, „	3 —	Koštrunovo „	36
Leča, „	12 —	Piščanec . . .	42
Grah, „	10 —	Golob . . .	17
Fižol „	9 —	Seno, 100 kilo . .	1 78
Maslo, kgr.	96	Slama, „	1 66
Mast, „	75	Drva trda, 4 metr.	7 20
Špeh svež, „	68	„ mehka, 4 „	5 20

Loterijske srečke.

Gradec , 29. oktobra.	54, 20, 42, 39, 43.
Linc , 24. oktobra.	69, 21, 35, 1, 13.
Brno , 2. novembra.	54, 6, 49, 22, 81.
Dunaj , 29. oktobra.	27, 68, 2, 78, 40.
Trst , 22. oktobra.	90, 53, 41, 64, 55.
Praga , 26. oktobra.	5, 35, 53, 21, 75.

Zarezano strešno opeko

(Strangfalz-Dachziegel)

prešano opeko za zid
navadno opeko za zid

ponujata

po izdatno znižanih cenah

Knez & Supančič

tovarna za opeko v Ljubljani.

PRISTEN

V svojo lastno korist naj zahtevajo in jemljejo kupovalci le take izvrstne zavoje.

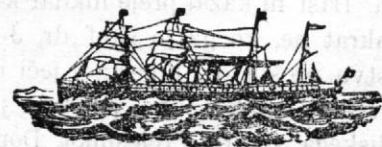
Zmešane lase

kupuje po najvišjih cenah in plača bolje nego vsaka zunanja firma

Ludovik Businaro

v Ljubljani, Hilšarjeve ulice št. 10.

Nabiralce las opozarjam s tem uljudno na mojo firmo.

Vožnje karte in tovarni listi v

AMERIKO.

Kralj. belgijski poštni parnik

Red Star Linie iz Antverpna

naravnost v

Novi Jork in Filadelfijo.

Koncesijonovana od visoke c. kr. avstrijske vlade.

Pojasnila daje radovoljno

koncesijonovana potovalna pisarna

E. Schmarda

v Ljubljani, Marije Terezije cesta št. 4,
(pritliče na levo).

Vizitnice

priporoča

„**Národna Tiskarna**“.

Slovenci in Slovenke!

Prava „kava družbe sv. Cirila in Metoda“, katero dobite v vsaki prodajalnici, daje najboljši okus in lepo barvo črni ali mlečni kavi, ako jo k isti rabite.

Zahtevajte torej le povesod to izborno domačo kavo.

Glavni zalagatelj: **Ivan Jebačič**, Ljubljana.